

ГОМАН

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА
ВЫХОДЗИЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ

Цэна з перэсылкою и дастаўкою да хаты: на 1 год — 3 руб., на 6 месяцаў — 1 руб. 50 кап., на 3 мес. — 75 кап., на 1 мес. — 25 кап. Без дастаўки и перэсылки: на 1 год — 2 р. 40 к., на 6 мес. — 1 р., 20 к., на 3 мес. — 60 кап., на 1 мес. — 20 к. За границаю: на 1 год — 4 руб., на 6 мес. — 2 руб., на 3 мес. — 1 руб. Перэмена адрэсу — 20 кап.

Абъяўленья прымаюцца на паследняй старонцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукопісы и корэспондэнцыі, прысланыя у рэдакцыю, мусяць быць чытэльна напісаны з праудзиваю фамільею и адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ падпісаць прозвішчэ разам з фамільею, калі незахоцьце, каб была надрукавана ваша праудзивая фамілья. Адрэс и фамілья толькі для ведама рэдакцыі.

(Дума зьбіраецца ўжо сора)

Вильня 23 листопада (ноябра).

Дзень сазыву новай Государственной Думы ўсё болей и болей прыбліжаецца. Калі яна зьбіраецца — німа ведама, але глядзячы на тое, што цяпер робицца вакол нас, як прыгатаўляюцца да выбороў усе, каму ёсць карысьць або патрэба, каб новая Дума была непадобна да першай, — можна смела сказаць, што Дума зьбіраецца ўжо сора.

Прэдыборная работа кипіць усюды. Разьясненні Сэната адабралі право паданьня голасу на выбарах ад многіх тысячоў людзей, найбольш людзей працуючых. Сотні и тысячы іх сядзіць па турмах або ў далёкай Сыбіры. Карыстаюць з гэтага ўсё цёмныя сілы: чорныя сотні растуць: сілай, грашмі ды гарэлкай збіраюць яны голасы за свох дэпутатоў — ворагоў свету и свабоды народнай.

Видзім мы: ўсё гэта и с трывогаю поглядаем упярод, с трывогай кідаем пытан-

не: якая будзе новая Дума? Чым пасля таго, што перажыў народ за гэты год, ізноў настане царство цемноты и сіл цёмных и злых? И трывога наша мае прычыну. Газеты разнеслі па ўсёй Расеі вестць ня добрую: Столыпин, глаўны міністр, кажуць, заявіў, што Дума повинна быць паслушна правіцельству, бо іначэй яе зноў разгоняць. А якаяж карысьць, з Думы, которая будзе бояцца смела сказаць праўду, сказаць, чаго трэба народу? Чыж не для гэтага яна збіраецца?

Чы толькі жаданія пана Столыпина споўняцца так лёгка?

— Гісторыя кажэ нам, што гэта не надта лёгка рэч. Семдзсят шэсьць лет таму назад ва Францыі было нешта падобнае да таго, што цяпер робицца ў нас. Францускае правіцельство распушціло тогды парламент (тое што Гасуд. Дума) па пяць гадоў раней сроку и думало, што на новых выбарах народ выбярэ дэпутатоў, паслуш-

Ешчэ аб Думе. «Дзен. Вил.» пішэ: глянупы Міністэр Столыпін у гутарцы з неякім панам П. А. сказаў, што ён разгоніць кожную Думу, которая не дасць сваяго сагласу на ўсе законы, устаноўленыя правіцельствам без Думы, і будзе сазываць усё новыя і новыя Думы, пакуль не збярэцца паслушная яму. «Дума будзе такая якую я хачу мець» сказаў Столыпін.

Штож тады будзе далей?

Чорныя сотні у Одэсе не даюць жыць спакойным людзям. З дубінамі ды нагайкамі ходзяць яны свабодна па улицах цэлымі «кумпаніямі» і б'юць усіх, хто ім не спадабаецца і хто можа быць «крамольніком». Недаўно пабілі моцна шмат людзей, меж імі многа студэнтаў. Чаму паліцыя дапусціла гэта ёй адной ведамо.

Расходы на паліцыю. Расходы на паліцыю усё растуць і растуць. У 1880 гаду давалось 4 мільёна рублёў, за міністра Плеве дашлі гэтыя расходы до 27 мільёнаў рублёў, у 1906 гаду на паліцыю было выдана большэ як 30 мільёнаў руб., а у наступным 1907 гаду, не глядзячы на цяперашніе цяжкія часы, дадуць паліцыі 50,540,244 руб. (пяцьдзсят мільёнаў, пяцьсот сорок тысяч, двецыці сорок чатыры руб.)

Дзен. Вил.

Рэдактор-Выдаўца З. ГРЫМОТНЫ.

АБЪЯУЛЕННЯ.

Суполка «Загляне солицэ и у нашэ ваконцэ»

выдала пакуль што и прадае:

BIELARUSKI LEMENTAR або pizrsaja nawuka czytannia, ciana 6 kapiejek.

PIERSZAJE CZYTANNIE DLA DZIETAK bielarusou, napisala Ciotka, c 6 kap.

БЕЛАРУСИ ЛЕМЭНТАР, або першая наука чытання, цiana 6 кап.

ПЕРШАЕ ЧЫТАННЕ ДЛЯ ДЗЕТАК беларусаў. Написала Цётка, цiana 6 кап.

УЗЯЛА НА СКЛАД И ПРАДАЕ:

ВЯЗАНКА Янки Лучыны (Ивана Неслухоўскага), цiana 4 кап.

КАЗКИ. Выдаў А. К., цiana 3 кап.

Друкарня М. Кухты, Дворцовая, д. № 4.

ных воли правительства. А вышло са-
сим ня тое: у парламэнт папало ешчэ болей
людзей, каторыя моцна стаяли за народ за
свабоду.

Так само было у Пруссии: ў 1862 гаду
абраўся парламэнт, каторы быў негодны
каралю прусскаму Вильгельму I. И заседа-
эты парламэнт ня доўга: праз тры месяцы
ня разгналі. Але и новые выборы дали
дэпутатаў ешчэ болей негодных каралеў
кому правительству.

Вось и ешчэ адно: ў той самой Фран-
ции ў 1876 гаду прэзыдэнт французски Мак-
Магон разгнаў парламэнт и объявиў но-
вые выборы. Але ведаў ён, што было раней
у Пруссии и Франции, ведаў, што без працы
ня есци калачы, и пачаў усёми силами сва-
ими дабыцца, каб народ выбраў тых дэ-
путатаў, каторыя хацело правительство.
Многа пайшло на гэты працы, многа гро-
шэй и... ўсё дарма. Народ французски не
паслухаў намовы и агитации свайго пра-
вительства и выбраў з памеж сябе дэпута-
таў, каторым верыў, што будуць шчыра слу-
жыць яму: народу, будуць цвёрда добывацца
спаўнення воли паслаўшых их людзей.

Чыж народ наш горшы ад немецкаго
або Францускаго? Чы нима ў яго сил до-
сыць? Чы так лёгка задурьць яму голаву
што не распознае Юдашоў ад братоў сваих?
Не николи не! Свет науки, свет прауды па-

паў ужо и ў глухих куцы нашого цёмнаго
краю, шырыцца ўсё болей и болей, як той
пажар у леси: ня лёгка згасиць яго...

Цяперь трэба тольки, каб усё, хто хочэ
исци па дарозе к свету, праўдзи и свабодзи,
сабрали у одно свае силы, каб злучылися
разам, бо у грамадзян сила. И трэба па-
мятаць, што перамениць усё злое ў жыццю
нашого народу будуць старанца найболей
тые, каму найгорш живецца хто гэты добра
разумее и патрафиць зарадзиць бядзе сваим
розумом. Багачы, памешчыки ды фабрикан-
ты нявельми церпяць беду ды горэ ад цине-
рашних парадкоў; найгорш живецца працую-
чому народу, таму народу, што апроч сваих
рук да працы ничога немае. Дзеця таго
наилепшими, найсмелейшими бойцами ў Ду-
ме за новые парадки будуць тые людзи,
каторых працуючий народ выбярэ з памеж
сябе або з памеж сваих шчырых, праўдзи-
вых и верных прыяцелёў, што для яго пра-
цавали и цярпели за справу народную. Толь-
ки тые перэмены, каторых яны дабыюцца,
дадуць найбольшую свободу ўсім людзям,
што живуць у Расей, и не дазваляць, каб
адны людзи панавали ды крыўдзили цем-
нейших и беднейших братоў сваих.

Нехай жэ знаюць гэты ўсе працуючыя
и ўсе, хто им спагадае, нехай выбираюць
сваих дэпутатаў, бо иначэй чорныя сотни
и иншыя вораги шчасця и свабоды народ-
най запануюць над усим краем.

3 Беларусь и Литвы.

(з нашых корэспандэнтаў).

Мяст. **Плешчэницы** (Борысоўскаго п.
Менск. губ.) Жыцели мястэчка вядуць спор
за рынак. Памешчыца Тышкевичова дала
кавалак земли для рынку за мястэчкам и
абудовала им тры рады мурованных крамоў.
Бедныя дробныя торгоўцы прасили губерна-
тора, каб астаўся стары рынак, гдзе ёсць
ихний крамки. Просьба выслухана да часу.

У мястэчку будуюцца цэрква, каторая
агарэла у 1897 гаду. Будулець афірвала
памешчыца Тышкевичова.

М. **Хотаевичы** (Бор. у.). Тутака пап-
раўляюць касцёл, што прастаяў закрыты
каля 40 гадоў. Правослаўны «прычыт» гэ-
ты час карыстаў з надта добрых касцель-
ных зямель.

М. **Илья** (Вилейск. п.). Недаўно за
«нарушэние тишыны» на вулицы стражник
пачаў п'янаго мужыка уганчаць «зуботы-
чынами». Пяць прахожых мужыкоў праси-
ли стражника ня биць п'янаго, а аддаць
па закону пад суд. За гэты ўсех шасця-
рых насадзили у уездную турму.

Логойск (Бор. п.). Тутэйшы земски
начальник надта сроги. Ен садзиць у ха-
лодную мужыкоў, што прыходзяць да яго
прасиць рады. Адзин мужык з вёски Ло-

гозы зайшоў спытацца, як зрабіць прагон для быдла на пашу. Земскі начальнік не дахацеў з ім гаварыць. Тагды мужык запытаўся, на што ён, земскі, служыць? Той стаў лаяцца, сам без шапкі павёў мужыка ў халодную і сказаў: «цяпер будзеш знаць, чачэм я служу!»

У процытую зиму памёрла шмат народу ад тыфусу. Цяпер тут нанялі доктара. Заразы няма.

М. Гайна (Бор. п.). У вёсках Зверынічы і Слобода ўжо каля трох месяцаў пацуе тыфус. Наняты фэльчэр ня можа хвароби даць рады. Пры Гайно-Слабодским валастным упраўленні будзеца новая турма. Да гэтуль земскі начальнік пасылаў на адсідку ў Логойск і Борысоў. Здарення такія бывалі надта часта і ўсім надаели.

Магилеу губ. Месяцы тры таму назад у пана Казлоўскаго у Заходах вада знесла мельничны стаў. Возера заливало мужыцкіе сенажаци, и Казлоўски плаціў за гэта заходским мужыком сто рублёў па утавору. зробленаму шмат гадоў таму назад. Цяпер, калі стаў зняло, мужыки патрэбавалі ад Казлоўскаго ці саўсім не затапляць их сенажаци, ці набавіць цэну за яе, бо цяпер

яна каштуе больш, як раней. Казлоўски не паслухаў і пачаў рабіць новы стаў. Тагды мужыки ўсёй грамадой прыйшлі да яго і разбурылі работу, а работнікоў разагналі. Казлоўски пожаліўся губэрнатору, и той прыслаў спраўніка з 22 стражнікамі.

Спраўник дапытаўся, хто бурьў стаў, прыказаў схапіць тых и высеч. Секлі и старых, и маладых хто толькі быў ля ставу. Папала и двум бабам, што надта галасілі, як секлі их дзядоў. Многа мужыкоў пахавалася па лясох и гэтым абарніліся ад нагаек. Кажуць, што іншым з мужыкоў нагайкамі павысеклі вочы и паламалі руки. Пад канец 8 пабитых мужыкоў арыштовали и павялі у Горки ў турму.

Ч.

Свислоч. У нашэй Учицельскай сэмінарии учашчыся запрэчылі проціў парадку науки двох учицелей. Цветкова и Сяменова. Дырэктор сэмінарии ў той справе выехаў у Вильню, даць атчот з усёй справы пану попячыцелю Виленскаго учебнаго вокруга.

Дзен. Вил.

Аб усём на троху.

Достаўка хлеба для галадаючых. Для тых месцоў, гдзе сёлета быў неуродай, правіцельство мелася доставіць хлеб. Зрабіць хэта ўзяўся таварыш міністра ўнутрэнних дзел Гурко. Заместа таго, каб закупіць хлеб у купцоў, што ім таргуюць, Гурко німа ведама чаму без уселяких торгоў згаварыўся з неjakим Лидвалем, каторы ніколи хлебом не парговаў, каб той доставіў, дзесяць мільёноў пудоў хлеба для галодных губерний. Гэтаму Лидвалю Гурко даў задатку восемсот тысячоў рублёў (800,000). Тым часом Лидваль, узяўшы грошы, даставіў толькі 500 вагоноў хлеба и больш нічога, хоць мужыки и галадаюць. Чаму Гурко хацеў купіць хлеб ад Лидваля, што

займаўся да гэтуль устрайством тых месц, куды кожны ходзіць пехатой, ня ведаем. Ведаем толькі адно, што ўжо нават Савет Міністроў ўзяўся за гэту справу, каб выясніць прычыну ашуканства и абъявіць яе ўсім.

Новы Заем. Францускі міністэр Жан-Жоржэ заявіў, што расейскае правіцельство хочэ зноў пазычыць грошы ад Франца и што з Расей прыезджаў уполномочаны для гэтаго Извольски. Францускі міністр отказаў яму, што найлепей было-бы, каб аб гэтай справе пастановіла Гасударственная Дума, и што ўся Франца без сагласу Думы ня хочэ даць для Расей грошэй. На гэта Извольски заявіў, што Думе да гэтаго ніякого дзела німа, а калі и новая Дума будзе такая, як першая, то и яна будзе распущэна.

Сев. - Зап. - Гол.